

Sonderjydske Aarbøger

1903.

Udgivne

af

H. P. Hanssen-Nørremølle, P. Skau
og **Nikolaj Andersen.**

I Hovedkommission hos **Gyldendalske Boghandel**, Kjøbenhavn,
for Danmraak, Norge og Sverige.

Trykt i „Hejmdals“ Trykkeri, Aabenraa.

Indhold.

Gudmund Schütte: Den irske Nationalitetsbevægelse	Side	1—39
Dr. Josef Gruber: Den økonomiske Udvikling hos Tjekkere og Tyskere i Bøhmen	„	40—62
C. Nyrop: Sankt Knudsgildet i Flensborg	„	63—107
J. Lindbæk: Oversigt over historisk Litteratur fra Aarene 1896—1900 vedrørende Sønderjylland	„	108—157
To nationalkulturelle Tidsskrifter	„	158—160
L. S. Hansen: Mine Oplevelser i Olderup i den nærmeste Tid efter Dannevirkes Rømning den 5. Februar 1864	„	161—195
Thade Petersen: Rømø. Et Bidrag til Øens Historie og Beskrivelse	„	196—253
H. P. Hanssen-Nørremølle: Köllerpolitikken	„	254—300
Thade Petersen: De danske Aarsmøder i Aabenraa 1902 og 1903	„	301—310
Dagshistorie 1902. Tildragelser vedrørende Nordslesvig, optegnede efter Tidsfølgen	„	311—316

Dagshistorie 1902.

Tildragelser vedrørende Nordslesvig, optegnede efter Tidsfølgen.

6. *Januar*: Overforvaltningsretten i Berlin ophæver Amtsfors­tander Valentiners Paabud af 15. Maj 1900, ved hvilket Foreningshuset „Frej“ i Tyrstrup blev lukket.
- Rødning Bisidderrets Dom af 21. November 1901, i Følge hvilken Gaardejer Kloppenborg-Skrumsager i Københoved blev idømt en Bøde paa 50 Mark, fordi hans skolepligtige Søn havde gaaet i Skole i Skibelund i Ste­det for i Københoved, bliver stadfæstet af Landsretten i Flensborg, idet Retten gør gæl­dende, at det vel „under visse Omstændig­heder kan tillades en Mand at lade sine Børn opdrage i Udlandet, men kun ikke her oppe i Grænselandet, hvor det maa formodes, at Opdragelsen vil ske i dansk-national Aand“. Landsretten i Flensborg, der anser Smed Ras­mus Hansen af Dybbøl for at være dansk Undersaat og Udvisningen af ham for lovhjem­let, idømmer ham 10 Dages Arrest, fordi han var vendt tilbage til sit Hjem.
8. *Januar*: Gaardejer Jørgen Hybschmann dør i Nustrup (født der 18. Maj 1830).
9. *Januar*: Kammerretten i Berlin frikender Vælgerfor­eningens Formand, Slagtermester Reimers, i den mod ham anlagte Sag, fordi han efter Generalforsamlingen i Aabenraa forrige Som­mer nægtede at give Politiet Oplysninger om en af de Talere, der havde haft Ordet.

24. *Januar*: Det nye Forsamlingshus i Haderslev tages i Brug af Kommunalforeningen.
13. *Februar*: Amtsforstander Kjer tager sit Paabud om Lukningen af Philipsens Forsamlingssal i Nybøl tilbage.
Gaardejer C. Finnemann i Taarning bliver af Nævningeretten i Haderslev idømt 4 Dages Arrest, fordi han, efter at være udvist, var vendt tilbage til sit Hjem.
24. *Februar*: Landdagsmand H. P. Hanssen-Nørremølle bringer Optantsagen paa Bane i den preussiske Landdag.
8. *Marts*: Redaktør Jessen vælges til Rigsdagsmand med stor Majoritet. Efter den første Optælling fik han 10,034 Stemmer, Socialdemokraten, Skræddermester Mahlke, 495 og Tyskernes Kandidat, Pastor Jacobsen, 4514.
11. *Marts*: Sognepræst Emil Clausen dør i Dybbøl (født 1832 i Tønder).
13. *Marts*: Grosserer Julius Nielsen vælges til Landdagsmand for Haderslev Kreds med 142 Stemmer. Tyskernes Kandidat, Amtsdommer Bachmann, faar 51.
14. *Marts*: Forsamlingshuset „Frej“ i Tyrstrup aabnes. Sognepræst Jensenius Johansen dør i Svaninge (født 7. Oktober 1827 i Nakskov).
17. *Marts*: Haderslev Nævningerets Dom af 13. Februar mod Gaardejer C. Finnemann i Taarning stadfæstes af Landsretten.
20. *Marts*: Flensborg Bisidderret frikender Redaktør Jessen, der sigtedes for at have øvet „grov Uorden“ ved i en Nyaarsartikel i „Flensb. Av.“ at skrive, at vi „danske Sønderjyder har levet under et Tvangsherredømme“.
21. *Marts*: En Gaardmand, der i oprømt Tilstand havde sunget „Den tapre Landsoldat“ i et Jærnbanetog, idømmes af Toftlund Bisidderret en Bøde paa 120 Mark.
25. *Marts*: Overlandsretten i Kiel stadfæster Landsrettens Dom af 13. Juli 1901, ved hvilken Strackerjan og den ældre og den yngre Schütze frakendes Ret til at udgive Blade med Titlen „Dannevirke“ og „Freja“ eller „Dannevirke-Freja“.
9. *April*: Overlandsretten i Kiel stadfæster Landsrettens

Dom af 6. Januar mod Smed Rasmus Hansen.

21. *April*: Rigsdagsmand Jessen taler for første Gang i den tyske Rigsdag.
30. *April*: Overlandsretten i Kiel ophæver Landsrettens Dom af 17. Marts over Gaardejer C. Finne-
mann i Taarning, hvis Option erklæres for at være ugyldig og hans Udvisning derfor ikke lovhjemlet. (Han blev senere i en officiel Skrivelse fra Landraad Becherer anerkendt som preussisk Borger).
1. *Maj*: Rigsdagsmand Jessen tager Ordet i den tyske Rigsdag og paataler forskellige Tilfælde af Valgtryk og Krænkelse af Valghemmeligheden ved det sidst afholdte Rigsdagsvalg. Fhv. Sparekassedirektør Nis Gørrisen dør i Graasten. 89 Aar gl.
12. *Juni*: Journalist Nicolai Mathias Grünwald, tidligere Medarbejder ved „Dannevirke“ og derefter ved „Modersmaalet“, dør i Haderslev (født 12. Maj 1836 samme Sted).
15. *Juni*: Møller Gerhard Hansen, Dybbøl Mølle (Søn af den bekendte Dybbølmøller), dør.
18. *Juni*: Det første Møde holdes i Forsamlingshuset „Frej“ i Tyrstrup. Da det rygtes, at Kvinderne skulle vises ud, skønt Mødet er offentligt, samles først Kvinderne alene med en kvindelig Foredragsholder; men Amtsforstanderen hæver straks Mødet, der efter hans Mening er iværksat af en politisk Forening, og forbyder Kvinderne for den Dag al Adgang til „Frej“. Omsider faa de Lov til at blive i Haven, og Mændene holde saa Møde alene.
6. *Juli*: Ved et offentligt Møde i „Frej“, hvor Redaktør N. Svendsen holder Foredrag, ere en Del Kvinder — i Henhold til en Tale i Landdagen af Indenrigsminister Hammerstein angaaende Kvinders Adgang til politiske Møder — tilstede i en særlig afspærret Stue. Døren til denne Stue kræver Gendarmen lukket. (Den i den Anledning indgivne Klage blev afvist af Regeringspræsidenten).
27. og 28. *Juli*: De tre dansk-nationale Foreninger, Vælger-, Sprog- og Skoleforeningen, afholde deres store Aarsmøde i Aabenraa.
11. *August*: Journalist P. Simonsen bliver af Flensborg

- Landsret idømt et Aars Fængsel for formentlig Fornærmelse mod Overlandsretten i Kiel, indeholdt i en kort Bemærkning i „Flensborg Avis“ til dens Dom i nogle Udvisningssager. Det bliver paastaet, at Bemærkningen skulde være en Sigtelse mod Overlandsretten for at have „bøjet“ Retten.
26. August: Overlandsretten i Kiel frikender Kaptajn Fischer i Aabenraa, som ved en af Landsretten den 20. Juni stadfæstet Nævningeretsdom af 30. April var idømt 4 Dages Fængsel for at være vendt tilbage, efter at han var bleven udvist og ført over Grænsen. Som Følge af denne Frikendelse maa han anses for at være godkendt som preussisk Undersaat.
28. August: Bisidderretten i Flensborg idømmer Journalist P. Simonsen som ansvarhavende Redaktør af „Flensborg Avis“ en Bøde paa 100 Mark, fordi en af Valgforstander Petersen paa Tysk affattet Berigtigelse — hvilken Redaktøren ansaa for urigtig — til den Beretning, der havde staaet i „Flensborg Avis“ i Anledning af Rigsdagsmand Jessens Tale i den tyske Rigsdag om Valgtryk, ikke straks og fuldstændig i Originalsproget var bleven optaget i Bladet.
9. Oktober: Nævningeretten i Haderslev idømmer Redaktør Strackerjan en Bøde paa 600 Mark for grov Fornærmelse mod Landdagsmand Julius Nielsen, hvem han havde beskyldt for Mened og Gudsbespottelse.
10. Oktober: Overforvaltningsretten i Berlin afviser en Klage fra Gaardejer Ph. Møller i Jægerup over, at han er erklæret for dansk Undersaat. Retten hævder, at den ikke er kompetent til at dømme i den Slags Sager. Som Følge af denne Afvisning vil Overlandsrettens Domme i Fremtiden faa langt større Betydning og blive afgørende i de fleste Optantsager.
13. Oktober: Landsretten i Flensborg stadfæster Bisidderrettens Dom af 28. August, ved hvilken Redaktør P. Simonsen idømtes en Bøde paa 100 Mark, fordi den omhandlede Berigtigelse ikke straks efter Modtagelsen var bleven optaget i „Flensborg Avis“. Derimod udtales i Dommen, at Redaktøren havde haft Ret til at meddele Berigtigelsen i dansk Oversættelse.

17. *Oktober*: Landsretten i Flensborg idømmer Redaktør P. Simonsen ni Maaneders Fængsel, fordi fem Medlemmer af den tyske Knivsbjergkomite paastod, at en Artikel „Højskamling og Knivsbjerg“ i „Flensborg Avis“ indeholdt Fornærmelser mod dem.
- Samme Ret idømmer Journalist A. Lebeck ved „Hejmdal“ en Bøde paa 300 Mark i Anledning af et i nævnte Blad optaget spøgende Stykke: „Den blev ikke noteret“ om „Katten Peter“, i hvilken der skulde findes Fornærmelser mod en Politibetjent i Aabenraa.
30. *Oktober*: Gaardejer Jacob Friis i Have ved Fjelstrup afgaar ved Døden.
11. *November*: Enken efter Patrioten Hans Nissen i Hammelev, Mette Magdalene Pedersdatter Bonde, dør i Haderslev (født 2. Juni 1806 i Hammelev).
15. *November*: Under Forhandlingen i den tyske Rigsdag om Forenings- og Forvaltningsretten paataler Rigsdagsmand Redaktør Jessen Politiets Overgreb paa dette Omraade i Nordslesvig.
18. *November*: Slagtermester Jacob Peter Reimers og Hustru Jensine Marie, født Hermansen, fejre deres Guldbryllup i Sønderborg. Mange Gaver overrækkes ved Festen det gamle ærværdige Par, og der indløber 225 Telegrammer.
20. *November*: „Selskabelig Forening“ (Tyrstrup) vedtager, at Bestyrelsen skal sagsøge Amtsforstander Valentiner for at faa Erstatning for uberettiget Lukning af Forsamlingshuset „Frej“.
27. *November*: Rigsretten i Leipzig stadfæster Flensborg Landsrets Dom af 11. August, ved hvilken Journalist P. Simonsen blev idømt et Aars Fængsel.
3. *December*: Den Bøde paa 600 Mk., som Redaktør Strackerjan blev idømt af Nævningeretten i Haderslev den 9. Oktober for Fornærmelser mod Landdagsmand Jul. Nielsen, nedsætter Landsretten i Flensborg til 300 Mark.
10. *December*: Overlandsretten i Kiel ophæver Flensborg Landsrets Dom af 13. Oktober mod Redaktør P. Simonsen og henviser Sagen til fornyet Behandling ved Landsretten.
11. *December*: Rigsretten i Leipzig stadfæster Overlandsrettens Dom af 25. Marts vedrørende Bladtitlerne.

18. *December*: Bevtoft Forsamlingshus, der 11. November 1900 blev lukket af en Gendarm, fordi den nye grundmurede Bygning var „brøstfældig“, tages atter i Brug.
21. *December*: Gaardejer Philip Møller dør i Jægerup (født der 1846).
25. *December*: Gaardejer Mads Skau dør i Over Jersdal.
-

„Sønderjydske Aarbøger”

udgivne af

H. P. Hanssen-Norremolle, P. Skau og Nikolaj Andersen

begyndte at udkomme 1889 og har siden i en Række forskellige Bidrag skildret Slesvigs Historie, Land, Folk og Minder og har i politiske og statistiske Oversigter belyst Nordslesvigernes Kamp for Bevarelsen af dansk Sprog og Kultur.

„Sønderjydske Aarbøger“ vil som hidtil behandle alle nordslesvigske Spørgsmaal i videste Omfang, Historie og Politik, Sprog og Folkeminder, Naturforhold og Landøkonomi. De vil desuden bringe Skildringer af andre Nationalitetskamp i Fortid og Nutid og Drøftelse af saadanne Forhold, der direkte eller indirekte staar i Forbindelse dermed.

„Sønderjydske Aarbøger“ udkommer to Gange aarligt i Hæfter paa tilsammen omt. 20 Ark. **Subskription** modtages i alle Boglader i Slesvig, Danmark, Norge og Sverige og i Gyldendalske Boghandel, Hovedkommissionen for de tre nordiske Lande. Prisen er 4 Kroner Aargangen; for Medlemmer af danske Foreninger i Nordslesvig 3 Mark.

Indhold af 2. Halvbind 1903.

L. S. Hansen: Mine Oplevelser i Olderup i den nærmeste Tid efter Dannevirkes Ronning den 5. Februar 1864 . . .	Side 161—195
Thade Petersen: Romo. Et Bidrag til Oens Historie og Beskrivelse . . .	„ 196—253
H. P. Hanssen-Norremolle: Køllerpolitikken	„ 254—300
Thade Petersen: De danske Aarsmøder i Aabenraa 1902 og 1903	„ 301—310
Dagshistorie 1902. Tildragelser vedrørende Nordslesvig, optegnede efter Tidsfølgen	„ 311—316

Ansvarhavende: N. Andersen i Aabenraa.